

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3. Vtrum sacramentum sit signum vnus rei tatum, vel plu[m]um.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

per modum causæ efficientis, sed magis per modum causæ formalis uel finalis: & ideo non oportet, qd sacramentum semper importet causalitatem.

AD SECUNDVM dicendum, qd ratio illa procedit, secundum qd sacramentum idem est, quod sacrum secretum: dicitur autem non solum Dei secretum, sed etiam regis, esse sacrum & sacramentum: quia secundum antiquos sancta, vel sacrosancta dicebantur, quæcumq; violari non licebat: sicut etiam muri ciuitatis, & personæ in dignitatibus constitutæ: & ideo illa secreta siue diuina, siue humana, quæ nõ licet violari, quibuslibet publicando, dicuntur sacra vel sacramenta.

AD TERTIVM dicendum, qd etiam iuramentum habet quandam habitudinem ad res sacras: in quantum scilicet, est quædam contestatio facta per aliquod sacrum: & secundum hoc dicitur iuramentum esse sacramentum, non eadem ratione, qua nunc loquimur de sacramentis: non tamen æquiuoce, sumpto nomine sacramenti, sed analogice, scilicet secundum diuersam habitudinem ad aliquid vnum, quod est res sacra.

¶ Super Quæstio. 60. Art. secundum.

ARTICVLVS II.

Vtrum omne signum rei sacre sit sacramentum.

Titulus clarus.

In corpore Auctor accomodat definitionem hæc, scilicet signum rei sacre, ad hoc ut sit conuertibile cum sacramento, ut quod ex proprietate significationis non habet, ex accommodatione intelligat habere. Hinc enim duas subintelligi vult condiciones rei sacre, scilicet sanctificationis homines, qd non aliunde deducitur, quam ex hoc, qd signum proprie datur homini, cuius est per notum ad ignotum discurre.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

AD SECUNDVM sic proceditur.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur qd non omne signum rei sacre sit sacramentum. Omnes enim creaturæ sensibiles, sunt signa rerum sacrarum, secundu illud Rom. 1. Inuisibilia Dei, per ea quæ facta sunt intellecta, conspiciuntur: nec tamen omnes res sensibiles possunt dici sacramenta. non ergo omne signum rei sacre est sacramentum.

¶ 2 Præter. Omnia, quæ in ueteri lege fiebant, Christum figurabant, qui est sanctus sanctorum, secundum illud 1. ad Cor. 10. Omnia in figura conringeant illis. Et Coloss. 2. Quæ sunt umbra futurorum, corpus autem Christi: nec tamen omnia gesta patrum ueteris testamēti, uel etiam omnes ceremoniæ legis sunt sacramenta: sed quædam specialiter, sicut in secunda parte habitum est. ¶ ergo videtur qd non omne signum rei sacre sit sacramentum.

¶ 3 Præter. Etiam in nouo testamēto multa geruntur in signum aliquius rei sacre, quæ tamen non dicuntur sacramenta, sicut aspersio aquæ benedictæ, cõsecratio altaris, & similia. nõ ergo omne signum rei sacre, est sacramentum.

SED CONTRA est, quod definitio conuertitur cum definito: sed quidam definiunt sacramentum per hoc, quod est sacre rei signum, & hoc etiam uidetur ex auctoritate * August. supra indu

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

¶ Et scito duo. Primum, quod Auctor non solum pro reuerentia sic definitiũ sacramentum, sed etiam pro firmando vsu ecclesie, quo sacramentum dicimus, non cuiusque rei sacre signum, sed hominis sanctificantis, descriptionem hanc in definitionem erexit. Secundum est, qd ly sanctificantis, intelligitur in actu exercito, hoc est, qd est signum rei sacre, ut actualiter exercet sanctificationem hominis: quia ad hoc adhibetur ut signum, ut sanctificetur homo per illius significationem.

F hominibus, quorum est, per nota ad ignota pertinere: & ideo proprie dicitur sacramentum, quod est signum alicuius rei sacre ad homines pertinentis, ut scilicet proprie dicatur sacramentum, secundum qd nunc de sacramētis loquimur, quod est signum rei sacre, in quantum est sanctificans homines.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd creaturæ sensibiles significant aliquid sacrum, scilicet sapientiam & bonitatem diuinam, in quantum sunt in seipsis sacra, non autem in quantum nos per ea sanctificamur: & ideo non possunt dici sacramenta, secundum quod nunc loquimur de sacramentis.

AD SECUNDVM dicendum, qd quædam ad uetus testamentum pertinentia, significabant sanctitatem Christi, secundum quod in se sanctus est: quædam vero significabant sanctitatem eius, in quantum per ea nos sanctificamur, sicut immolatio agni paschalis significabat immolationem Christi, qua sanctificati sumus: & talia dicuntur proprie ueteris legis sacramenta.

AD TERTIVM dicendum, qd res denominatur a fine & complemento: dispositio autem non est finis, sed perfectio: & ideo quæ significant dispositionem ad sanctitatem, non dicuntur sacramenta, de quibus procedit obiectio, sed solum ea, quæ significant perfectionem sanctitatis humanæ.

ARTICVLVS III.

Vtrum sacramentum sit signum unius rei tantum.

AD TERTIVM sic proceditur.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod sacramentum non sit signum nisi unius rei. Id enim quod multa significantur, est signum ambiguum, & per consequens fallendi occasio, sicut patet de nominibus æquiuocis: sed omnis fallacia debet removeri a christiana religione, secundum illud Coloss. 2. Videte, ne quis uos seducat per philosophiam, & inanem fallaciam. ergo uidetur, quod sacramentum non sit signum plurium rerum.

¶ 2 Præter. Sicut dictum est, ¶ sacramentum significat rem sacra, in quantum est humanæ sanctificationis causa: sed una sola est causa humanæ sanctificationis, scilicet sanguis Christi, secundum illud Hebr. vi. Iesus ut sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est, ergo uidetur, quod sacramentum non significet plura.

¶ 3 Præter. Dictum est, qd sacramentum proprie significat ipsum finem sanctificationis: sed finis sanctificationis est uita æterna, secundum illud Ro. 6. Habebitis fructum uestrum in sanctificatione, si uero uitam æternam. ergo uidetur qd sacramentum nõ significet nisi unam rem, scilicet, uitam æternam.

SED CONTRA est, qd in sacramento altaris est duplex res significata, scilicet corpus Christi uerum, & mysticum, ut Aug. ¶ dicit in lib. sentent. Prosper.

RESPON. Dicendum, qd, sicut dictum est, ¶ sacramentum proprie dicitur, quod ordinatur ad significationem nostram sanctificationem. In qua tria possunt considerari, uidelicet ipsa causa sanctificationis nostræ,

¶ Super Quæstio. 60. Art. tertium.

Titulus clarus.

In corpore una conclusio cum uno corollario. Conclusio, Sacramentum est signum trium rerum. Declaratur: Sacramentum est signum nostre sanctificationis, in qua consideratur tria, & hæc per sacramenta significatur. Corollarium est: Sacramentum est signum rememorationis, demonstrationis, & prognosticum. Declaratur ex tribus præmissis.

¶ Auertere hic, quod Auctor gratia materiae abique probatione, procedit, declarando quæ abique controuersia acceptatur de sacramentis in cõmuni.

4. dicit. 1. q. 1. cor.

Art. præter.

Art. præter ad 1.

Lib. tom.

De qd dicitur.

Art. præter.

Art. præter.

nostra, quae est passio Christi: & forma nostra sanctificationis, quae consistit in gratia & virtutibus, & vitium finis sanctificationis nostrae, qui est vita aeterna & haec omnia, per sacramenta significantur. unde sacramentum est & signum rememorative eius quod praecessit, scilicet passionis Christi, & demonstrativum eius quod in nobis efficitur per Christi passionem, scilicet gratiae, & prognosticum, id est, praenuntiativum futurae gloriae.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod tunc est signum ambiguum, praebens occasionem fallendi, quando significat multa, quorum unum non ordinatur ad aliud: sed quando significat multa, secundum quod ex eis quodam ordine efficitur unum, tunc non est signum ambiguum, sed certum: sicut hoc nomen homo, significat animam & corpus, prout ex eis constituitur humana natura. Et hoc modo sacramentum significat tria * praedicta, secundum quod quodam ordine sunt unum.

AD SECUNDUM dicendum, quod sacramentum in hoc, quod significat rem sanctificantem, oportet quod significet effectum, qui intelligitur in ipsa causa sanctificante, prout est sanctificans.

AD TERTIUM dicendum, quod sufficit ad rationem sacramenti, quod significet perfectionem, quae est forma: nec oportet quod solum significet perfectionem, quae est finis.

ARTICVLVS IIII. *Super Quaestiones sexagesime articulum quartum.*

Vtrum sacramentum sit semper aliqua res sensibilis.

Titulus clarus. Res sensibiles, pura, aqua, oleum, vinum, panis. In corpore una con- cluso: Ad sacramenta requiruntur res sensibiles. Probatur dupliciter, primo, ratione: Res sacra quae per sacramenta significantur, sunt quaedam bona intelligibilia, quibus homo sanctificatur, ergo per aliquas res sensibiles significatio sacramenti implenda est, ergo ad sacramenta requiruntur res sensibiles. Prima consequentia probatur ratione: ex parte quidem nostri, quia modus naturalis cognitionis humanae est, ut per sensibilia ad intelligibilia deueniat: signum autem est, per quod in alterius cognitione deuenimus. Ex parte vero Dei: quia secundum modum nostrum Deus prouidet nobis, quod si licet tripliciter manifestat. Consequens est igitur, quod significatio talis signi a Deo homini datur, scilicet sacramenti, per sensibilia impletur. Et si minus: quia ipsi naturalia in sacra scriptura per sensibiles fini-

A non potest, non ergo res sensibiles requiruntur ad sacramenta.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit super Io. Accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum. Et loquitur ibi de elemento sensibili, quod est aqua. ergo res sensibiles requiruntur ad sacramenta.

RESPON. Dicendum, quod sapientia diuina unicuique rei prouidet secundum suum modum, & propter hoc dicitur Sapient. 8. quod suauiter disponit omnia. unde & Matth. 25. dicitur, quod dedit unicuique secundum propriam virtutem. Est autem homini con-naturale, ut per sensibilia perueniat in cognitionem intelligibilem. Signum autem est, per quod aliquis deuenit in cognitionem alterius. unde, cum res sacrae, quae per sacramenta significantur, sunt quaedam

B spiritualia & intelligibilia bona, quibus homo sanctificatur, consequens est, ut per aliquas res sensibiles significatio sacramenti impleatur: sicut etiam per similitudinem sensibilibus rerum in diuina scriptura, res spirituales nobis describuntur. Et inde est, quod ad sacramenta requiruntur res sensibiles, ut etiam Dionys. probat in 1. cap. * caelest. hierar.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod unumquodque praecipue denominatur & definitur secundum id, quod conuenit ei primo & per se, non autem secundum id, quod conuenit ei per aliud. Effectus autem sensibilis, per se habet quod ducat in cognitionem alterius, quasi primo & per se homini innotescens: quia omnis nostra cognitio a sensu oritur: effectus autem intelligibiles non habent quod possint ducere in cognitionem alterius, nisi in quantum sunt per aliud manifestati, id est, per aliqua sensibilia. Et inde est, quod primo & principaliter dicuntur signa, quae sensibus offeruntur: sicut August. dicit in 2. * de doctrina Christiana. ubi dicit quod signum est, quod praeter speciem quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionem venire: effectus autem intelligibiles non habent rationem signi, nisi secundum quod sunt manifestati per aliqua signa. Et per hunc etiam modum, quaedam quae non sunt sensibilia, dicuntur quodammodo sacramenta, in quantum sunt significata per aliqua sensibilia, de quibus infra agetur. *

C AD SECUNDUM dicendum, quod res sensibiles, ut in sua natura considerantur, non pertinent ad cultum vel ad regnum Dei: sed solum secundum quod sunt signa spiritualium rerum, in quibus regnum Dei consistit.

D AD TERTIUM dicendum, quod Aug. ibi loquitur de rebus sensibilibus, secundum quod sunt in sua natura: non autem secundum quod assumuntur ad significandum spiritualia, quae sunt maxima bona.

ARTICVLVS V. *Super Quaestio. 60. Artic. quintum.*

Vtrum requirantur determinatae res ad sacramenta.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod non requirantur determinatae res ad sacramenta. Res enim sensibiles assumuntur in sacramentis ad significandum, ut dictum est: sed nihil prohibet diuersis rebus sensibilibus idem significari: sicut in sacra scriptura Deus aliquando metaphoricè significatur per lapidem, quando-

E Tertia S. Thomae.

litudines innotescunt. Secundo, probatur conclusio auctoritate Dionysij. Tra 3. 80. in euang. Ioan. post mediu com. 9.

Cap. 1. inter med. & fin.

Lib. 2. de doct. Christi. circa prime. lib. tom. 3.

quest. 63. ar. 1. ad 2.

Infra art. 7. cor. Art. 3. huius quest.

Titulus clarus. In corpore vna est conclusio responsiva questio: In sacramentis nouae legis oportet uti rebus ex diuina institutione determinatis. Probatur: Non pertinet ad aliquem determinare, quod in alterius, sed quod est in sua potestate: sed sanctificatio AA 3 est